

Громадська Думка

ПЕРЕДІЛЛАТА:
(Ціна 1. прил. в таборі 3 ф.)
" " поза табор. 4 ф.)
На місяць в таборі . . 25 ф.
поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПІСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імені Б. Грінченка“.

АДРЕСА:
Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Ч. 57. (104).

Четвер, 16. серпня 1917.

Рік III.

ДЕКЛАРАЦІЯ СЕКРЕТАРІАТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

Шановні Збори!

Центральна Рада досягла в своїй національно-політичній діяльності серйозного, відповідального моменту. З виконавчого органу поєднаних партійних і громадських груп, яким вона була в початку революції, вона стала вищим і не тільки виконавчим, але й законодавчим органом всього організованого українського народу.

Ми в своїй особі, в особі Української Центральної Ради, дамо картину форматії влади, але влади цілком нової, сучасної, опертії на зовсім інчи підвалини, ніж стара європейська і особливо російська дареволюційна влада. Не фізичне та економічне насильство; не темнота, затурканистість і економічна залежність класів поневоленіх; не засторожування та гіпнотизування релігією; не націковування одної частини пригноблених на другу,— не такі засоби дали нам, зібраним от-тут-о, право і силу вирішувати норми життя, обов'язкові для кожного, хто визнає себе українцем.

Це право родилося і виросло з одного довірра, чистого, не підмішаного ніяким примусом, законним чи незаконним. І Центральна Рада, приймаючи на себе ту волю й довірра народу, стала невідділеною частиною цього величного цілого.

Кожний день поширює й поглиблює ту сконцентровану волю. Ріжні форматії української демократії підливають у спільній резервуар моральної сили, сами в той же час черпаючи з його.

І в сей момент ми стоймо якраз на самій важкій, але в той же час, на самій критичній порі нашого формування. Ми вступили в ту зону, де стираються межі двох влад,— моральної і публично-правової. Ми вже не можемо сказати, в якій саме половині більше чи менше стоймо. Розмір і сила нашої моральної влади остатілки розрослися, що вона сама собою, під інтиком логічного ходу подій без болю й без заколоту перетворюється у справжнє народоправство.

Народ своїм чуттям найкраще розуміє ідею справжнього народоправства, ідею демократичної влади, яка іде знизу, а не згори, яка є для народу, а не народ для неї. Українська демократія сконцентрувала свою волю в Центральній Раді, в ній покладає найкращу оборону своїх інтересів і через те тільки він може вірити. А звісно вже випли-

ває зовсім логічний висновок: коли довірра, то довірра до кінця, у всіх сферах, як національного, так економічного, політичного і державного життя. Тут нема ворожнечі до Петрограду, але в цілковиті байдужість до його, бо українська демократія має свою власну владу, яку сама втворила і якій цілком довіряють.

Але легче довіритись, ніж спрятити чиєсь довірра. А особливо, коли те довірра походить од частини воїнської інтересів цілого, бо ми поки що представники довірра не всього цілого, а тільки певної частини його. Ми знаємо, що ця частина є велика, ми знаємо, що друга частина силою природного ходу життя дійде незаважом до того самого. Але поки воїн не дійшла, поки ці частини не злились в одне ціле, процес нашого формування, значить, теза не скінчився. А через те не закінчився й процес перетворення моральної влади в публично-правову, повномочну, з усими властивими їй компетенціями, функціями і апаратами.

I от завдання Центральної Ради в сей критичний, переходовий момент є прискорення цього процесу, допомога йому.

Генеральний Секретаріат, яко виконавчий орган Центральної Ради, котрому вона передає в сій сфері свою повновласті, тільки так і розуміє своє призначення.

Головним завданням Центральної Ради до деякого часу було об'єднання української демократії на грунті тільки національно-політичних домагань.

Але життя потроху розсунуло ці вузькі рамці. Самих національно-політичних домагань стало мало, час ставити вимоги ширші: народ хоче об'єднатись для задоволення і розвязання всіх питань, які висувається й економічна, і соціальна обстановка. I через те Центральна Рада мусіла поширити свою платформу, мусіла стати національним Соймом, в якому мають об'єднуватись і розрішатись всі ті питання, які висуває життя.

I тому то утворення Генерального Секретаріату було необхідним шаблем розвитку нашого представницького органу. Тому то Інститут Генерального Секретаріату має об'єднувати всі потреби Українського народу. Згідно з цими потребами і поділено роботу між окремими Секретарями: по внутрішніх спра-

вах, фінансових, судових, продовольчих, земельних, освітніх, межинаціональних, праці, доріг, військових, торгу і промисловості.

Найпершою перешкодою до планомірного переведення цієї роботи є недостача політично-соціальної і національної свідомості і мала організованість народних мас. В цьому криється найбільша погроза і загальним здобуткам революції і організації автономного ладу на Україні, котрій в найкращим закріпленнем тих здобутків.

Цією стороною життя нашого народу має займатись Генеральний Секретар по внутрішнім справам. В його компетенції має бути вся справа організації, агітації, пропаганді. В секретаріаті внутрішніх справ мають бути сконцентровані різні громадсько-адміністративні апарати, утворені українською демократією до цього часу. Вони досі існували і працювали окремо, відрівнані один від одного, неподібні одним планом, одною системою. Тепер це має бути один апарат, складений з різних частин, але під керовництвом Генерального Секретаря внутрішніх справ.

Організація і освідомлення мас є перша, необхідна, вайголовніша підвісина дальнішого будівництва. А слідуючим щаблем сього будівництва, заснованого на свідомості і організованості, є перебудова місцевої і загально-краєвої адміністративної влади; сільські, містечкові та волоські адміністративні органи, Земські Управи, повітові комісари, Городські Думи, губернські комісари, словом вся організація влади може стати в органічний зв'язок з Центральною Радою тільки тоді, коли демократія, яка утворює ці органи, стойть також у тісному звязку з Центральною Радою.

I це в друге завдання Секретаріату в справах внутрішніх: себ-то пристосування всього адміністративного механізму до потреб організації, ускідомленої демократії і підготовлення за допомогою цього самого апарату ще дальнішого щабля

— організації єдиної автономної влади, в порозумінні з демократіями інших національностей на Україні.

Маючи на увазі, що той стан, який заняла Центральна Рада — є стан будованих нового політичного життя на Україні в усіма наслідках, Генеральний Секретаріат в справах

фінансових вважає необхідним розробити основи фінансової політики на Україні.

Звісно, фінансової справи ми не можемо зразу ставити на цілком державний грунт, а повинні обходитись поки що засобами, які мають в своїй основі майже виключно моральну силу. Однаке, разом з цим маєтися на думці вести підготовчу працю так, щоби Україна в фінансових справах могла стати цілком на державний грунт тоді, коли й прийдеться ці справи впорядкувати яко автономний державі.

Завданням Секретаріату в справах судових має бути підготовка судових інституцій на Україні до тих форм і того стану, в якому вони мають бути в автономній Україні. Ця робота має розпадатись на підготовку справи українізації та демократизації суду і виробку відповідних законопроектів, котрі б намітили ті форми суду, які відповідали б автономному ладу на Україні.

Секретаріат в справах міжнаціональних має на меті об'єднати роботу всіх національностей Росії для боротьби за автономно-федеративний лад Російської Республіки та для порозуміння українців на цих основах з іншими національностями. На першому плані перед Секретаріатом міжнаціональних справ стоїть скликання з'їзду представників народів та областей Росії і підготовлення матеріалу до цього з'їзду. Поруч стоїть справа якою могла скорішого порозуміння в демократію національних меншин на Україні.

В справі народної освіти Секретаріат має на меті насамперед з'єднати в своїх руках все керування шкільною освітою, а власне: догляд за переведенням на місцях українізації школи, організації видання підручників, відшукання і приготування учителів для шкіл та поміч в згортуванню Іх у професіональні товариства.

В справі позашкільної освіти Секретаріат має на меті запомогу культурним товариствам. Для здійснення своїх завдань у шкільній справі Секретаріат має подбати про створення Всеукраїнської Шкільної Ради, яка носитиме територіальний характер, а зараз має скористуватися існуючим органом влади, як от шкільний округ, або громадськими інституціями, з якими зав'яже самі тісніші стосунки. Для постійного зв'язку з місцями Секретаріат має на меті

занести своїх спеціальних комісарів по народній освіті.

Секретаріат в справах земельних, в першу чергу має подбати про правильну організацію волостних, повітових і губернських комітетів по Україні та Рад Селянських Депутатів; має направляти діяльність цих організацій на шлях громадського порядкування не тільки земельною власністю, але і сільсько-господарським інвентарем. Щоб об'єднати діяльність земельних комітетів, Секретаріат має подбати про утворення Українського Краєвого Земельного Комітету.

Разом з тим той же Секретаріат має подбати про утворення українських кооперативних центрів.

В цілах підготовки до Установчих Зборів Секретаріат має підготувати на підставі постанов Всесоюзного Селянського З'їзду проект земельного закону, в тому числі і ту його частину, яка повинна розамежувати компетенцію Всесоюзного парламенту і Українського Сейму в земельних справах.

В продовольчій справі Секретаріат ставить свою задачею об'єднати роботу продовольчих органів на Україні і внести в неї ту планомірність, якої Й досі бракувало. Перед Секретаріатом стоїть основна задача створити Всеукраїнський Центральний Продовольчий Комітет, який має забезпечити автономію України в продовольчій справі та подбати про відповідне постачання українським хліборобам потрібних в Іх господарствах продуктів та знаряддя.

Завданням Секретаріату в справах військових є украйнізація війська, як в тилу, так по, змозі на фронти, пристосування військових округ на Україні і організація Іх до потреб украйнізації війська.

Ведення роботи Генерального Секретаріату у всіх згаданих справах в означених вище межах вимагає впорядкування відповідної канцелярії і тому в склад Секретаріату введено Генерального Писара, найближчим завданням якого являється ся—занурення ділами всього Генерального Секретаріату, буди зв'язком між окремими Генеральними Секретарями у внутрішніх організаційних справах Секретаріату, відповідна постановка інформації про діяльність Генерального Секретаріату, між іншим і через періодичний орган Генерального Секретаріату.

Приступаючи до великої відповідальної роботи, сподіваючись на повне довір'я і підтримку Центральної Ради, Генеральний Секретаріат покладе всі сили, щоб виконати ту роботу на користь відродженого народу українського і тих національних меншин, що разом з ним заселяють Українську землю.

Усі наші зусилля будуть іти на те, щоб не допустити Україну до винищенні, дезорганізації та анархії, і хто б ту дезорганізацію не вносив нам, чи темні сили контр-революції, чи анархістичні елементи українства, чи помилки і ворожечча Тимчасового Центрального Уряду, ми з усіми дезорганізуючими силами будемо боротися неухильно і нікому не дозволимо гальмувати справу будування нового життя в нашім краю.

Підписали Генеральні Секретарі (підписи). У Київі, 26. червня 1917 року.

Генеральний Писар П. Христюк.

„Робітничі Газети“, ч. 72, з дня 28. червня (10. липня) 1917.

Реорганізація Української Центральної Ради

на „тимчасовий красний парламент“.

Київ, 23. червня 1917 р.

Вечірнє засідання Української Центральної Ради для 12. липня розпочалося в 7. год. вечором під проводом проф. Грушевського.

На засіданні вислухано доклади комісій.

Від комісії по реорганізації складу Центральної Ради д. Огородний склав два доклади: 1) про реорганізацію національного складу, 2) проект поповнення національного складу Центральної Ради представниками народів, що живуть на Україні в меншості. Обидва доклади з поправками були ухвалені зборами.

Проект реорганізації національного складу Укр. Цент. Ради.

1) Україн. Цент. Рада, як орган Української революційної демократії, складається з головним чином з рад селянських, робітничих та військових депутатів.

2) Доповнюється ся такий склад Україн. Цент. Ради територіальним представництвом від губерній, великих міст та кольоній по постанові Націон. З'їзду.

Проект поповнення національного складу Укр. Цент. Ради представниками народів, що живуть на Україні в меншості.

1) Необхідність перетворення Національної Української Ради в Краєву Раду—Тимчасовий красний парламент—передбачалась ще на Всеукраїнському Національному з'їзді.

Позаяк українська революційна демократія майже вся представлена в складі Укр. Цен. Ради;

Позаяк по деяких містах порозуміння з революційною неукраїнською демократією вже налагоджується;

Позаяк інші обставини політичного життя сприяють тому, що Укр. Центр. Рада робить ся політичним центром на Україні,—

1) Комісія пропонує Центр. Раді: визнати необхідність зараз же починати процес перетворення Національної Української Ради в Тимчасовий Краєвий парламент.

2) Комісія пропонує зборам Цен. Ради доручити їм справу Генеральному Секретаріатові Укр. Цен. Ради.

3) Найбільш відповідаючим інтересам діла засобом поповнення національного складу Укр. Цен. Ради Комісія пропонує визнати Пропорціональне Представництво.

На підставі цього принципу національним меншостям дається ся число депутатських місць у складі У. Цен. Ради згідно з численністю населення сіх національних меншостей на Україні.

4) Комісія пропонує додержувати ся таких умов що до розподілення сіх мандатів:

Переважно представництво від неукраїнської людності повинно бути від організованої революційної демократії, себто від рад робітничих та солдатських депутатів і соціалістичних партій.

Тільки тим національностям, котрі не виділили в себе соціалістичних партій, мандати передаються ся через загальні національні організації.

За „Ділом“.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Границі України.

З Берну доносять: Міністер фінансів Некрасов, як заступник Керенського, прийняв представництво Української Центральної Ради, з яким обговорював подробиці про гранici будучої України. „Русская Воля“ подає, що Українці ставлять домагання на десять провінцій, а се: Київщину, Полтавщину, Поділля, Волинь, Чернігівщину, Харківщину, Катеринославщину, Таврійщину і Бесарабію. Там, де мішана людність, має рішати питання приналежності до України народне голосування.

З цього поки що неясно, чому пропущено українську область Кубанщину. Що не вчислено Колишній Підляшши, то мабуть причина цьому, що вони зайняті військами осередніх держав. Неясно, чи голосування має відбуватися і в мініших повітах Курщини та області

Донецького війська. Поки що говорять часописи про трудність прилучення Бесарабії, де є тільки 19% української людності, та молдаванська людність, споріднена з Румунами, обхоплена в Бесарабії довкола українською людністю від півночі й від моря, де Українці сягають аж по горло Дунаю.

Думаємо, що в місцях губерніях народ повинен голосувати не по губерніям, а по повітам (уїздах), які можуть бути влучені до сусідніх губерній України без огляду на адміністративний поділ давнього російського режиму і приналежність до російських губерній, так, як творено Холмську губернію зі східних областей Люблінської і Сілецької губернії.

Українська військова маніфестація в Петрограді.

Кореспондент „Нової Роттердаміше Куран“, будучи присутній під час заворушення большевиків в Петрограді, описує про Іх нерішучість і несміливість, які є причиною невдач тих заворушень. Зараз після зайняття Росіянами Галича—після він—відбула ся в Петрограді велика маніфестація українських солдатів в добром військовому порядку з українськими національними хоругвами. Вони домагалися виділення Іх в окреме національне військо.

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Східні народи в Росії.

Конгрес Магометанів у Москві порішив утворити на взір Українську Центральну Раду, як законодавче тіло для управління духових і культурних погреб магометан. Центральна Рада складається з 30 представників, між якими 10 представників північно-татарської групи, 6 Киргизів, 5 казанських Магометан, 7 Туркестанців, 2 Кримців. Вибори мають відбутися на місці кождої області.

Конгрес вітворив посол Ісаїї Валіді, подаючи звіт про число і склад магометанського населення в Росії. Він начислює 27 мільйонів, з яких 23 мільйони становлять турецькі племена, що розпадаються на народи: 1) східних, себто сибірських Татарів, китайських Цигурів і т. і. 2) південних—Османів, Азербайджанів, Туркменів, і 3) центральних—Татарів, Киргизів, Башкірів і Ногайців.

На московськім конгресі було присутніх 800 послів російського мусульманства. Вони установили, що будуть тепер сами вибирати найвищих урядників духовних на місці іменованих в боку Росії. Муфтієм Оренбурга вибрано Казанця Баруді Ефенді Алі Чана, ученого магометанського світу, який має уряд предсідателя духовного зібрання мусульманів. Місто предсідателю вибрано жінку, відому заслугою рівноправності жіночих мусульманських, Міхліс Ханім Бобі.

З других неросійських народів готовиться організація вірменського народу. В Ростові над Доном та в Нахічевані відбулися збори

Вірмен, які заявилися на обох зібраниях за скликанням вірменського конгресу. Вони порішили просити католіка (голову церкви) видати запрошення на конгрес. Національний пропагандіст Вірмен шкодить внутрішні незгоди. У Ставрополі вибухла при виборах церковних властей велика суперечка між російськими Вірменами і їх турецькими однoplеменниками, так що місцевий комісар мусів розпорядитися замкнути вірменські церкви.

Держава й церква в Росії.

Тимчасове правительство знесло уряд прокурора Синоду, заведений Петром I, і встановило на місце його міністерство віроісповідань. Про відносини церкви до держави має рішити небавом загальний собор церковний, який має зібратися. Головні точки цих відносин слідуючі: 1) Церква має повну свободу й незалежність у своїх власних справах. 2) власти церковні стоять під доглядом держави оскільки це доторкається до їх городянського життя. 3) верховною владою державною в церкви є міністерство віроісповідань. 4) Держава дає засоби до удержання найважливіших церков, їх органів та уладження.

Церковний собор скликався ся напівно після 250 літ перерви, коли був останній церковний собор у Росії. Думають відновити давні канонічні организації церкви. Мабуть буде вибраний патріарх з осідком у Москві. Виділ, що підготувлює цей собор, задумує покликати на нового голову автокефальних (самоуправних) церков Кипру, Греції, Румунії, Сербії й Чорногорії.

Наясно становище тимчасового правительства що до церковних маєтків. Великі простори Іх мають передовсім церкви на півночі. Як що Установче Зібрання порішить забрати ці маєтки, то прийде до великої боротьби між церквою і державою, яка скінчиться ся моральним ослабленням значення церкви.

Знення обмеження уніяцької церкви.

Петроградська телеграфічна агенція доносить: Временне правительство знесло всі досі правосильні обмеження для уніяцької католицької церкви (яка є в Галичині), тим робом мешканцям Холмщини і Білорусі дається ся воля визнавати уніяцьку віру.

Нові монополії в Росії.

З Цюриху доносять на основі парижських часописів: Російське правительство потребує 1½ мільярда рублів для уведення монополію на збіжжя, сало, цукор і вугілля. 500 мільйонів доставити державний банк, 1000 петроградські й московські банки. Далі дадуть банки 150 мільйонів кредиту для піднесення цукрового промислу.

Московського національного зібрання не буде.

З Берна доносять французькі часописи: Петроградське правительство

покинуло плян скликання надзвичайного національного московського конгресу, який мав початися 7. серпня без співучасті Українців і Фінляндців. Видно—або правительство чується ся в силі перевести організацію держави на свою руку, або, ставивши на згоді з Україною, уважає скликання конгресу Великоросів без Українців і Фінляндців — невідповідним для скріплення Росії.

Кіргізи для подавлення Фінляндії.

З Копенгагена доносять в Фінляндії: Російське військо заступило на тілер у Фінляндії Кіргізами. Фінляндські часописи пітннують цей поступок правительства, як насильство, яке тільки доведе до великого розярнення між населенням Фінляндії проти Росії. Життя у Фінляндії стає просто неможливим.

Перенесення правительства до Москви.

З Штокгольму доносять фінляндські часописи: З канцелярії фінляндського генерал-губернатора дійшло до відома, що тимчасове правительство порішило перенести ся з Петрограду до Москви.

Відсунення Установчого Зібрання в Росії.

З Петрограду доносять бюро Гаваса до Базеля: Виділ загального союза козаків просив Керенського відсунути вибори на Установче Зібрання на слідуючий рік, вказуючи на те, що життя народу ослабло та бракує одна третина козацької людності, яка живе на фронти.

Петроградська телеграфічна агенція доносить, що Установче Зібрання не можна скликати тільки за двадцять місяців, тому що при теперішньому положенню на фронті край не може успішно перевести вибори.

Для салдатів установлено п'ять виборчих округів на фронті, а се: в Галичині, Вірменії, Персії, Франції й Македонії.

Конгрес максималістів у Петрограді.

В Петрограді відбувається від трьох днів конгрес максималістів (більшевиків). Не подається ся ніяких звідомлень часописам. Всюди звістно, що прочитано звідомлення Леніна. Загально вірять, що Ленін і Зіновієв скриваються в Петрограді. (Огже не у вязниці Ред.)

Побіда соціал-революціонерів у Росії.

При виборах до громадських рад всюди в Росії, почавши від Москви, побідила на цілій лінії партія соціал-революціонерів, яка вибрала 80% своїх послів. У новім правительству має ця партія пануюче становище; до неї належать крім Керенського, Авксентьеву, міністер вітринних справ, Савікову, помічник міністра війни, який виступав у Парижі під псевдонімом «Ропшин» та вернувся до Росії по вибуху революції разом з Авксентьевим.

Заява Леніна з тюрми.

З Штокгольму доносять: Орган більшевиків Кронштадту «Пролетарське Діло» оголосує 8. липня довшу заяву Леніна і Зіновієва, які першу ознаку життя від розказу їх арештовання. Вони заявляють, що вони не звертали уваги на свою обіцянку явити ся перед провізорічним правителством, бо супроти повної його залежності від буржуазної реакції вони не сподівалися від його ніякого правового процесу, тільки політичного, згори уложеного засуду. Будучи діяльністю правительства буде тільки штучними конституціонализму і в дійсності розв'язка Росії в дальнім ході внутрішнього розвитку лежить у боротьбі між революцією і противривалюцією.

«Нове Время» жадає на Леніна такого самого засуду, як на Масонієва, офіцера засудженого за державну зраду в першім році війни.

Думка окремого мира в Росії.

Голяндська часопись „Мондаг Остенблят“ сповіщає з Петрограду: Лише члени Ради робочих і салдатів мають поставити внесення до правительства супроти заяви Корнілова перервати наступ для перебудови армії—порушити справу окремого мира в Австрії та Німеччині, бо заява Рібо в французькій парламенті потребує нової наради що до воєнних цілей. Та се внесення стрінеться в рішучим опором з боку Керенського.

Вісти зі світа.

АНГЛІЙСЬКІ РОВОЧІ ПАРТИЇ ЗА КОНФЕРЕНЦІЮ В ШТОКГОЛЬМІ.

Бюро Рейтера доносить з Ліон-дому 10. серпня: Конференція робітників прийняла внесення вислати делегатів до Штокгольму 1,846,000 голосами проти 550,000.

Делегати робочих партій під час павія на конференції робітників пошили прихильності до конференції в Штокгольмі 541 голосами проти 184.

Виконуючий Виділ англійської робочої партії порішив більшістю 3 голосів піддзергти нааново від 26. липня, яке поручав вислати представників на конференцію в Штокгольмі.

Рішення на конференції робітників прийнято в цім внесені.

Запрошення на міжнародну конференцію в Штокгольмі належить прийняти від цею умовою, що вона буде дорадчою, а не рішальною.

При цім була присутні російські делегати, які обіджають всіх союзників для заслання їх до участі в мировій конференції в Штокгольмі, яка має відчинити ся дні 9. вересня 1917. року.

СТАНОВИЩЕ ФРАНЦУЗЬКИХ СОЦІАЛІСТІВ.

З Берна доносять на підставі часописів „Тімпс“: Французькі соціалісти у відповіді голландсько-скандінавському виділові в Штокгольмі домагаються загальногоміжнародного голосування Ельзас-Лотарингії, Трансіана-Тріесту, Літві, Фінляндії, України й балканських народів (що до будучої їх долі). Це домагання обговорюється в парижькій пресі з обуренім. (Бо в Ельзас-Лотарингії мають Французи тільки 11 процентів людності).

ІРЛАНДІЇ Й КЕЗМЕНТ.

„Морнінг пост“ пише в Дубліні 6. серпня: Річницю смерті героя Ірландії Кезмента обходжено великою маніфестацією в Трає. Великий похід з 500 циклістів, 300 індів і кількох тисяч пішоходів передішові спортивною площею до фронту Кезмента, в якім його зловлено в страстний четвер 1916. р. Всі учасники, між якими було багацько салдатів, несли хоругви ірландської Республіки.

ПРЕЗИДЕНТ ПУАНКАРЕ ДУМАЄ УСТУПАТИ.

З Парижа доносять „Бернер Тагблят“, що президент Пуанкарє сповістив президентові міністрів Рібо, що він хоче уступати зі свого становища. Рібо після наради з міністрями просив його цю справу відложити аж до скликання парламенту. Видно, не дуже певно стоїть справа побіди Франції і переведення воєнних цілей Пуанкаре.

РОЗІГНАННЯ ІНДІЙСЬКОГО КОНГРЕСУ.

Великий контрас Індійсько-магометанської ліги в Бомбаї, зложений майже в 1000 послів, який домагався самоуправи Індії, висказав більшістю голосів своє спочування для повстанців на афганістанській границі, зложених з магометанських Індійців. Тоді заявилися англійські поліційні урядники в війську і заявили, що конгрес розв'язується. З того прийшло до тяжких заворушень, серед яких упало багато трупів і ранених.

КОНФЕРЕНЦІЯ АНТАНТУ В ЛЬОНДОНІ.

Бюро Рейтера доносить: В Ліондоні знові відбувається конференція, в якій беруть участь англійські міністри, Сонніно, Рібо, французький міністер муніції Тома, англійський посол з Парижа Бертіста й інші представники союзних держав і визначні військові особи.

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав).

На західніх фронті у Фландрії зросла діяльність з обох сторін. На південні від залізниці Іпери-Рулер англійські війська підняли наступ, щоби вломити ся в німецький фронт, та зістали ся відбиті. В деяких місцях 10. серпня вдалося Ім вдерти ся в німецькі лінії, і прийшло до зазятої битви ручними гранатами. На фронті під Арра була борба між патрулями. У Шампані зросла боротьба артилерією; так само на обох боках Масу.

На східніх фронті ожив артилерійський огонь на південні від Сморгову, на захід від Луцька, коло Тернополя й над Збручем.

В Молдавії здобули війська осередніх держав нові шматки краю коло долини Тротсуль. Під Ойтос прийшло до боротьби зі свіжими російськими силами. Так само під Фочані на захід від залізничного шляху, та війська осередніх держав задержали здобуті позиції. Семирітній наступ Росіян під Сузіга відперто. Від 6. серпня почили війска осередніх держав 130 офіцерів і 6650 салдатів, взяли 18 гармат і 61 скороствірів у Росіян.

За місяць лише втрати воздушних сил по стороні союзників Англії виносили 34 баллонів та 213 аеропланів. Осередні держави втратили 60 аеропланів і її одного балону.

Привіт Земляків з Волині.

До Української Громади в
таборі Вецлар.

Перша конференція учителів
українських шкіл на Поліссі в
Дніпрі відбувала Українську Громаду
в Вецларі, бажаючи щоб вона й на-
далі давала щиріх робітників на
навчання українського шкільництва.

Голова: Л. Носина.

Секретар: К. Долинська.

1. серпня 1917 р.

З таборового життя.

— Просвіття Громада ім. М. Драго-
нарова. Курси в історії й сучасного
 побуту швінчно-західної України відбуваються ся даліше. При обговор-
енню сучасного побуту сих земель поставлено тему: Український народ як етнографічна маса. Референт вказав, що кождий народ, кожда етнографічна маса має наклін розширюватись на всі сторони так довго, як довго вона пропливла в собі життєву силу. Залежить тут однакож багато від місцевих обставин і тому сей територіальний згіст маси не все однаковий у всіх сторонах, а наслідком цього форма етнографічної маси дуже ріжна. Дуже правильні вони, прямі, при фран-
цузькій або іспанській масі, де бачимо, що маса ростягається ся на всі сторони рівномірно.

Українська територія при цілії своїй значній ширині видовжена в напрямі від заходу на схід з осередньотою точкою Київом. З цього між бачимо, що наша етнографічна маса найбільше побольшілась в напрямі західно-східнім. По обох боках цієї маси, від заходу й сходу, бачимо багато етнографічних островів на нашій території, які заселені українським народом. Сі території віддали від головної нашої території її так само одна від другої. Причина існування сих територій інакша на заході чим на сході. Коли на заході сі території витворилися тим способом, що польський народ увійшов в наш край і розбив західні часті нашої маси на дрібні кусочки, то на сході справа представляється ся як раз протиєнно, бо тут український народ заняв чужі країни, де мешкають і досі ріжні племена фінсько-турецькі, ютизовавши серед сих народів свої оселі. Сі оселі не йдуть що збитою масою, але чим далі тим більше вони розширяються на те, щоби витворити одну масу й алучити її разом з головною українською масою. Значить, тут на сході ми бачимо нашу оренду, яка однакож відбувається без проливу крові, зовсім спокійно, а в наслідком цього, що наш народ множиться ся дуже скоро й тому пущає нових місць.

За те на заході ми тратимо грунт під ногами. Тут багато між наш народ увійшло Поляків і вони змагаються до того, щоби на сих західних окраїнах взяти землю в свої руки, а нас відсунути даліше на схід. Тут грозить нам небезпека і тут ми мусимо боронитись як можна липень перед польським напливом.

Що сей наплив мав досі корисні наслідки для Поляків, а стратегія для нас, се показано в іншому рефераті, де була мова про історію сих земель. Давні чисто українські землі, як Холмщина й Підляшшя нині дуже спольщені. Се ті землі, де було давніше центр нашого подільського життя в західній Україні. Згадати лишилося про Холм, резиденцію короля Данила, який тепер залишив польським морем.

В історії сих земель ролігійні відносини відгравали велику роль

і тому порушено також справу релігійну. Поки що подано в сьому згляді вступні уваги, а власне — як повстала віра у ріжких народів і значення християнства для розвитку культури.

Разом з тими курсами проводиться також наука німецької мови й про методи просвітно-організаційної роботи по селах.

Взагалі сі курси представляють ся добре; жаль лише, що не бачимо між слухачами деяких товаришів, якіх ми дуже радо тут повітали.

— Т-во „СІЧ“ 9. серпня відбулися чергові адміністраційні збори т-ва. Принятими до т-ва зістались 54 т-ша; був прочитаний статут, але не обговорювався за браком часу.

Каптенармусом вибрано січовика Ба-ника.

С.

Звіт жертв на Український Національний Фонд за липень місяць с. р.

м. ф.

1. Від скарбника Церковного братства, т. Губського . 704

2. Від голови Музично-Драматич. т-ва т. Волошина . 3510

3. Від Українського Клубу через т. Ворошеника по підписному листу . 337

4. Від скарб. т-ва „СІЧ“ т. Бортняка . 2040

5. Від скарбника Видавничого т-ва, т. Дунасва . 14710

Разом за липень . 213 м. 01 ф.

Комітет.

Звіт жертв за липень місяць 1917. р. на будову пам'ятника по-першому у таборі Вецлар.

ПРИХІД.

1. Від скарбника Видавничого т-ва одержаних жертв із ріжких робітн. команд . 85448

2. Від 9. бльоку через т. Отрешко по підписному листу № 12-й . 1245

3. Теж через Отрешка . 765

4. Теж через Отрешка переданих із ком. № 11004, село Рокефельд . 40

5. Від 10. бльоку через т. Губського по підписному листу № 12-й . 1140

6. Від скарб. т-ва „СІЧ“ жертв за липень місяць . 4645

Разом за липень . 932 м. 83 ф.

РОСХІД

1. Виплачено фотографу м. ф. т-шу Пітигорцю за картки пам'ятника . 2 —

2. Куплено канцеляр-ських приладів . 385

Разом . 5 м. 85 ф.

Комітет по будові пам'ятника.

ЖЕРТВИ.

На волинські школи.

Зібрано жертв у таборі:

м. ф.

Лист № 1-ї. I. бльоку . 541

" 2-ї III. " . 1044

" 3-ї VI. " . 286

" 4-ї VII. " . 285

" 5-ї IX. " . 913

і раніш біл. листа . 790

Лист № 7-ї V. бльоку . 345

" 8-ї VIII. " . 487

Від кооперативної крамниці інвалідів X. бльоку . 827

Разом . 55 м. 18 ф.

Комісія по збору жертв на волинські школи.

На Український Національний Фонд.

Ком. Asslar. . . . . 14 м.

Мовчан. . . . . 6 м. 50 ф.

Разом . 20 м. 50 ф.

(За ящики—5 м. Усіх разом одержано. 25 м. 50 ф.)

Ком. Lützelinden, № 2794. Фе-

досці—10 ф., М. Руденок—10 ф.,

Олекса—10 ф., Г. Казначей—10 ф.,

Ф. Деденко—10 ф. Разом . 50 ф.

На організаційні цілі.

Ком. Heringen, 1342. Копенко—

—1 м., Я. Козацький—1 м.

Разом . . . . . 2 м.

На університету бібліотеку т-ва
„Самост. Україна“

Ком. № 2269. . . . . 1 м.

Ком. № 330. І. Антонів—1 м., С.

Павлюк—50 ф., Клыбашук—1 м.,

А. Матвіїв—50 ф., І. Жуматій—20 ф.,

П. Демба—30 ф., Т. Бобовник—25 ф.,

М. Довгів—25 ф., С. Греченюк—1 м.,

Хлібний—1 м., П. Хробут—1 м., Ф.

Чоботко—1 м., С. Монтій—50 ф.,

Я. Манченко—40 ф., С. Пундик—50 ф.,

І. Колотурський—50 ф., К. Корий—50 ф., І. Павленко—50 ф., Ф.

Степаненко—25 ф., П. Качаровський—50 ф., К. Ворона—20 ф., І. Гордієвський—50 ф., Тимченко—30 ф., Т. Селіанів—50 ф., Ф. Горпенко—50 ф., І. Яхненко—50 ф., І. Наливайко—20 ф., А. Журавський—50 ф., Д. Кузменко—20 ф., А. Гершфельд—1 м.

Разом . . . . . 16 м. 05 ф.

На хорих в лазареті.

Іванів—50 ф., Бервенів—20 ф.,

Бойко—30 ф., Смолярчук—25 ф.,

Лисенко—30 ф., Землянський—30 ф.,

Московченко—50 ф., Курмар—50 ф.,

Мищенко—1 м., Тупик—50 ф., Дягілів—50 ф., Рудий—50 ф., Чернєцький—50 ф., Говчук—50 ф., Олефіренко—50 ф., Головченко—50 ф., Олексієнко—50 ф., Чорний—50 ф., Левчук—35 ф., Запорожець—50 ф., Балагурчин—25 ф., Завертиленко—1 м., Солошка—2 м., Нектон—1 м., Шостак—50 ф., Свячів—50 ф., Соняк—20 ф., Чепурко—10 ф., Мицелюк—30 ф., Госенко—1 м., Чмут—1 м., Подопригора—30 ф., Лашук—50 ф., Кагнадій—1 м., Хижняк—50 ф., Мелниченко—50 ф., Применко—50 ф., Карапулів—50 ф., Русин—3 м., Савченко—30 ф., Корнійчук—50 ф., Лесик—50 ф., Соломаний—1 м., Груздь—10 ф.

Разом . . . . . 26 м. 60 ф.

Ком. Limburg. Разом . 15 м. 75 ф.

На будову пам'ятника імен. тов.

Ком. № 1187. Г. Бородин—20 ф.,

С. Гаддин—20 ф., П. Охринин—20 ф.,

Н. Сахно—15 ф. Разом . 75 ф.

Ком. Baden. Д. Пивовар—1 м.,

А. Леонів—1 м., Я. Зозуля—50 ф.,

К. Ободянський—50 ф.

Разом . . . . . 3 м.

Ком. Hartmannshain. . 7 м. 30 ф.

Ком. № 3339. І. Шандий—1 м.,

С. Котруець—50 ф., Ю. Грибів—20 ф.,

Д. Гриценко—50 ф., І. Могиленко—20 ф.,

Я. Турчин—1 м., Ф. Миндрів—20 ф., П. Гончаренко—55 ф.,

А. Міходай—20 ф., Андрій С.—10 ф.,

А. Пархоменко—20 ф., А. Цибулька—50 ф., В. Синиця—30 ф., В. Шестopalів—50 ф., Разом . 5 м. 95 ф.

Ком. № 11997. Г. Лехим—1 м.,

Т. Прокопенко—80 ф.

Разом . . . . . 1 м. 80 ф.

Ком. Vielbach, № 6080. Арбузів—

—25 ф., Врадій—25 ф., Кузенка—25 ф.,

Супряга—25 ф., Кремена—50 ф.,

Поляруш—50 ф., Никодимів—25 ф.,

Бондаренко—50 ф., Переходсько—50 ф., Щербак—25 ф., Росохідський—50 ф.

Разом . . . . . 4 м. 58 ф.

Ком. Biébrich, № 1626. М. Угрогатий—50 ф., Дереванка—50 ф., П.

Коломієць—50 ф., Т. Педаш—50 ф.,

А. Іванів—50 ф., Гайчук—50 ф., П.

Ф. Пихоцький—50 ф.

Разом . . . . . 3 м. 70 ф.

Ком. Warstein, № 2070. С. Са-
менко—50 ф., А. Степаненко—50 ф.,

Н. Семеренко—50 ф., М. Таляра—1 м.,

А. Бондар—1 м., І. Зязя—80 ф., Т. Поп-
ович—20 ф., Г. Рибак—50 ф., І. Сеня-
ка—50 ф., А. Бондарів—1 м., Шкля-
рук—20 ф., Товчарічка—1 м., П.

Вераменко—50 ф., М. Лебединський—
50 ф., В. Треників—50 ф., Бойко—
25 ф., І. Чухра—50 ф.

Разом . . . . . 9 м. 95 ф.

Ком. Hergersbachenburg. П. Ржев-
ський—1 м., А. Коріненко—1 м., І.

Шафаренко—1 м., Ф. Скуку—50 ф.,

Ф. Сергійчук—50 ф., Г. Зайченко—
50 ф., І. Шаленко—50 ф., Д. Шанд-
рик—40 ф., К. Гарнога—25 ф., А.

Левченко—50 ф., К. Юрлевич—50 ф.,

Т. Сидоркін—50 ф., П. Шевченко—
10 ф., І. Думбровський—50 ф., Т.

Безверхий—50 ф., І. Бойко—50 ф.,

А. Волик—20 ф., Я. Садовіченко—
20 ф., І. Чуприна—1 м.

Разом . . . . . 10 м. 15 ф.

Ком. № 2027. К. Рокс—20 ф., С.

Семененко—30 ф., Топчук—20 ф.,

Томчук—20 ф., Постовий—20 ф.,

Сердюк—10 ф., Мімрюк—10 ф., Данов-
ський—30 ф., Другуна—30 ф., Степ-
чук—20 ф., Голошенко—10 ф., Лу-